

7. Гарагонич О. В. Господарська правосуб'єктність акціонерних товариств; дис. д-ра юрид. наук: 12.00.04. Київ; Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень Національної академії наук України» НАН України, 2020. 466 с.

8. Вінник О. М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства». Київ: Юрінком Інтер, 2009. 312 с.

9. Квасніцька О. О. Інститут державної реєстрації суб'єктів підприємництва. *Університетські наукові записки*. 2005. № 1–2. С. 146–150.

10. Махінчук В. М. Суб'єкти підприємницької діяльності за цивільним та господарським законодавством України. *Приватне право і підприємництво*. 2013. Вип. 12. С. 28–32.

11. Харитонов Є. О., Саніахметова Н. О. Цивільне право України: підручник. Київ: Істина, 2003. 776 с.

12. Порядок здійснення емісії та реєстрації випуску акцій акціонерних товариств, які створюються шляхом злиття, поділу, виділу чи перетворення або до яких здійснюється приєднання, затверджений рішенням НКЦПФР № 520 від 09 квітня 2013 року. *Офіційний вісник України*. 2013. № 41. Ст. 1493.

ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: АКСІОЛОГІЧНО-СВІТОГЛЯДНИЙ АСПЕКТ

Стаднік І. В.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)
e-mail: stadnik@donnu.edu.ua

*When we speak of peace, we should not mean just the absence of war.
True peace rests on the pillars of individual freedom, human rights,
national self-determination, and respect for the rule of law.*

Ronald Wilson Reagan [1, с. 249]

Війна... Коротке слово, яке несе в собі багато сенсів, кожен з яких українці відчують, переживають та переосмислюють вже понад 10 років. Те, про що раніше читали хіба що у книгах та підручниках з історії або чули у новинах, стало дійсністю: окупація, мобілізація, ВПО, еміграція, релокація навчальних закладів та підприємств, волонтерство, повітряна тривога... Однак всі війни колись закінчуються, і жодна не триває вічно. І фундамент повоєнного відновлення необхідно закладати вже сьогодні, щоб не втратити дорогоцінний час і дати чіткий сигнал суспільству щодо подальшого вектора розвитку.

Видається, що отримання Україною статусу кандидата в члени Європейського Союзу (далі – ЄС) знімає питання щодо основоположних цінностей українського суспільства, оскільки прогрес країни на шляху до повноправного членства залежатиме насамперед від її власних заслуг у виконанні Копенгагенських критеріїв [2, п. 14], які, серед іншого, вимагають стабільності інститутів, що гарантують демократію; утвердження верховенства права; реальності прав людини; поваги та захисту меншин [3, с. 13]. Водночас війна змінює світогляд людини, її ставлення до звичних (у мирному житті) речей, її ціннісні орієнтири. Ба більше: правовий режим воєнного стану передбачає можливість держави встановлювати окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень (ч. 2 ст. 64

Конституції України) [4], зокрема заборону проведення виборів, всеукраїнських та місцевих референдумів, страйків, масових зібрань та акцій (ч. 1 ст. 19 Закону України «Про правовий режим воєнного стану») [5]. І чим довше триває такий стан, тим більш руйнівних наслідків зазнають не лише економічна, а й інші (зокрема політична, соціальна, духовна) системи суспільства, яке призвичаюється до таких обмежень, починає сприймати їх як певну норму. Сучасні дослідники (зокрема А. Іовчева (*A. Iovcheva*), Д. Рейхардт (*D. Reichardt*), І. П. Шевел та інші) визнають складний і багатогранний (руйнівний / конструктивний) вплив війни на суспільство і світогляд людини, внаслідок чого реакція на неї індивідів, груп і суспільства загалом «може варіюватися від позитивної мобілізації до негативних наслідків для психологічного стану та соціальних цінностей» [6, с. 931], тобто відбувається зміна ціннісних орієнтацій, що одночасно консолідує суспільство навколо нових настанов і породжує нові виклики [7, с. 56].

Культура як система матеріальних і духовних цінностей визначає якісний стан суспільства і, як доволі влучно описав її роль П. Ф. Друкер (*P. F. Drucker*), «їсть стратегію на сніданок» (*Kultur isst Strategie zum Frühstück*). За такого підходу видається можливим поширити висновки М. Дрюса (*M. Drews*) щодо сфери корпоративного управління на всі сфери суспільного життя: будь-яка найкраща стратегія нічого не варта, якщо культура не підходить їй, а суспільство не сприймає та не підтримує її [8]. Відповідно повоєнна відбудова України вимагатиме не лише відновлення економічного потенціалу, а і значної уваги до духовної (культурної) системи суспільства і тих сфер, що сприяють її розвитку (освіти і науки).

Аналіз досвіду інших держав свідчить про існування кореляційного зв'язку між успішністю відновлення країни, зруйнованої внаслідок війни, та інвестиціями у розвиток науки і освіти населення. Зокрема, М. Мигаль (*M. Mygal*) вказує, що розвиток цих сфер був першочерговим завданням повоєнного відновлення країн, яке залежно від стратегічної мети вирішувалося шляхом:

- запровадження нової або модернізації наявної системи освіти (Фінляндія, Південна Корея, Німеччина, Японія, Велика Британія, Польща);
- збільшення інвестицій в науку або пошуку альтернативних шляхів доступу до технологій (Італія, Німеччина, Південна Корея, Фінляндія);
- запровадження або підтримки досліджень і розробок новітніх технологій, створення технопарків та наукових хабів (Франція, Південна Корея, В'єтнам) [9].

Видається, що всі ці напрями будуть актуальними для повоєнної України. Водночас необхідно усвідомити, що до вже наявних викликів у сфері науки та освіти (див., зокрема, Стратегію людського розвитку [10]), додаються нові: руйнування освітньої інфраструктури; забезпечення нового підходу до інклюзивності, зокрема в частині перепідготовки ветеранів війни та осіб з інвалідністю, яку вони отримали під час війни; адаптація освітніх програм і напрямів підготовки до

нових умов (потреб суспільства і економіки) тощо. Вирішення цих проблем вимагає не «косметичних» змін, а зміни парадигми розвитку освітньо-наукової сфери, її орієнтації на формування здатної до критичного мислення особистості, що має стійкі установки на соціально активну поведінку, повагу та готовність захищати основоположні цінності суспільства.

Вже сьогодні необхідно мати чіткий образ країни після перемоги. І видається, що аксіологічний аспект цього образу якнайкраще виражає винесене в епіграф висловлення Р. Рейгана: «Коли ми говоримо про мир, ми маємо на увазі не лише відсутність війни. Справжній мир тримається на стовпах індивідуальної свободи, прав людини, національного самовизначення та поваги до верховенства права». І саме освіта та наука через формування світогляду і ціннісних орієнтацій закладають фундамент сталого миру й економічного процвітання та сприяють досягненню стратегічної мети – побудови суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Reagan R. *Speaking My Mind: Selected Speeches*. New York: Simon and Schuster, 2004. 432 p. Cited by: <https://www.azquotes.com/quote/611007>
2. European Council conclusions on Ukraine, the membership applications of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia, Western Balkans and external relations: Council of the EU, Conclusions 611/22, 23 June 2022. *Press office – General Secretariat of the Council of the EU*. 23 June 2022. URL: <http://surl.li/ggjeed>
2. Conclusions of the Presidency: SN 180/1/93 REV 1. Copenhagen, 21–22 June 1993. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/21225/72921.pdf>
3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1 (спец. випуск). С. 15. Ст. 2598. (Із змінами).
4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України № 389-VIII від 12 травня 2015 року. *Офіційний вісник України*. 2015. № 46. Ст. 13. (Із змінами).
5. Шевел І. П. Теорії впливу війни на суспільство, рівень соціальної напруженості, зміна масової свідомості та соціальних цінностей під час війни: соціологічний вимір. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 9. С. 922–934.
6. Iovcheva A., Reichardt D. Democratic Values in Times of War: the Case of Ukraine. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2023. Special Issue. P. 48–60.
7. Drews M. Kultur isst Strategie zum Frühstück. *Canada Life*. URL: <https://www.canadalife-aktuell.de/kultur-isst-strategie-zum-fruehstueck-14012>
8. Мигаль М. Досвід відновлення країн: чого може навчитися Україна. *Інститут аналітики і адвокації*. 02 березня 2023 р. URL: <https://iaa.org.ua/articles/dosvid-vidnovlennya-krayin-chogo-mozhe-navchytysya-ukrayina/>
9. Стратегія людського розвитку: затверджено Указом Президента України від 02.06.2021 р. № 225/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225/2021#n2>